

Besluit college

Portefeuillehouder
M.J. Versluis
Uiterste datum
Nee

Van
Isa Dekkers
Programma
Vitaliteit

Datum B&W-vergadering	30 mei 2023		
Volgnummer	7	B&W-agenda	Openbaar

Onderwerp
Handboek bijzondere bijstand Hollands Kroon

Kern van het voorstel
Het Handboek bijzondere bijstand (hierna: het Handboek) is enkele jaren geleden vastgesteld. Op bepaalde onderdelen is het handboek de afgelopen periode al aangepast. Het Handboek moet echter ook in zijn geheel geactualiseerd worden. Wat betreft inhoud in verband met landelijke en lokale ontwikkelingen en jurisprudentie. Daarnaast dient het Handboek aangepast te worden wat betreft taalgebruik zodat het toegankelijker en begrijpelijker is voor alle inwoners.

Adviesbesluit
Het college van burgemeester en wethouders besluit: het geactualiseerde Handboek bijzondere bijstand Hollands Kroon per 1 juli opnieuw vast te stellen.

Genomen besluit
Het college van burgemeester en wethouders besluit: Conform besloten

Aanleiding
In het Handboek staat onze visie, werkwijze en de voorwaarden rondom de verstrekking van bijzondere bijstand omschreven. Ook zijn bepaalde vormen van bijzondere bijstand hierin nader uitgelegd. De reden hiervan is dat sommige kostenposten meer toelichting op kostensoort of de voorwaarden waaronder het gegeven kan worden nodig hebben. In sommige gevallen is het nader uitgelegd omdat kostensoorten worden vergoed onder door onszelf vastgestelde voorwaarden.

De afgelopen periode is al het hoofdstuk omtrent het gemeentepakket bij Univé aangepast. Daarnaast is het hoofdstuk over Meedoen tijdelijk aangepast. De laatste keer dat het hele handboek geactualiseerd is, is begin 2019 geweest. In de tussentijd is veel gebeurd en veranderd in het sociaal domein, zowel landelijk als lokaal. Daarom is het belangrijk het Handboek in zijn geheel te actualiseren, zodat deze weer goed aansluit op de huidige landelijke en lokale visies en maatschappelijke ontwikkelingen en jurisprudentie.

Ook is het belangrijk dat het Handboek minder onderhevig is aan veranderingen. Daarom wordt ook voorgesteld om wat praktische aanpassingen te maken, zoals het verplaatsen van bedragen naar een bijlage die periodiek aangepast kan worden in verband met indexerings- of aanpassingen van landelijk vastgestelde bedragen door bijvoorbeeld het Nibud of de Rijksoverheid.

Ook moet het Handboek wat betreft leesbaarheid aangepast worden, zodat het beter aansluit bij de Hollands Kroon visie dat onze communicatie voor iedereen begrijpelijk moet zijn. In dat kader is gekeken naar het gebruik van begrippen en zinsopbouw en is op sommige onderdelen de uitleg aangepast. Ook is een aanhangende verklarende begrippenlijst gemaakt waarin onvermijdelijk vakjargon wordt uitgelegd.

Beoogd bestuurlijk/maatschappelijk doel/effect

Duidelijk en begrijpelijk bijzondere bijstandsbeleid wat goed aansluit op landelijke en lokale ontwikkelingen voor onze inwoners die afhankelijk zijn van bijzondere bijstand.

Motivering per voorgesteld besluit

Hieronder worden de inhoudelijke voorgestelde aanpassingen nader toegelicht. Voor de volledige aanpassingen van onderstaande paragrafen wordt verwezen naar de bijlage handboek bijzondere bijstand.

Aanpassing van paragraaf 3.5 Bijstand voor personen opgenomen volgens de Wet BOPZ, Wvvgz of Wzd

Er is een landelijke wettelijke wijziging geweest omtrent het recht op bijstand bij een gedwongen opname. Een gedwongen opname wordt ook gezien als 'rechtens zijn vrijheid ontnomen' zoals bij detentie. Bij een gedwongen opname geldt vanaf 1 januari 2022 dat er recht op bijstand bestaat. Dit was voorheen niet het geval. Deze wijziging is opgenomen in paragraaf 3.5.

Toevoeging van paragraaf 3.6 bijzondere bijstand vaste lasten tijdens verblijf in detentie

Bij verblijf in detentie heeft de persoon geen recht op bijstand op grond van artikel 13 P-wet. Diegene heeft daardoor geen middelen voor het doorbetalen van vaste lasten. Als de woning niet is opgezegd omdat het gaat om detentie van korte duur, lopen deze kosten wel gewoon door. Om te voorkomen dat er

betalingsproblemen ontstaan kan in uitzonderlijke situaties bijzondere bijstand worden gegeven. Zo hoeft de belanghebbende de woning niet kwijt te raken en wordt grote schuldenproblematiek voorkomen.

Alleen in uitzonderlijke gevallen kan bijzondere bijstand worden gegeven. Dit kan op grond van zeer dringende redenen volgens artikel 16 lid 1 P-wet. Er bestaat recht op bijzondere bijstand voor de vaste lasten die door blijven lopen bij behoud van de woning en belangrijke kosten zoals kosten bewindvoering, vanaf het moment dat de belanghebbende reeds zijn vrijheid is ontnomen. Het zicht op terugkeer naar de woning binnen afzienbare termijn is een voorwaarde.

Cijfers bijstandsgerechtigde in detentie

Het komt niet vaak voor dat bijstand of bijzondere bijstand wordt geblokkeerd of stopgezet in verband met detentie. In voorkomende gevallen is bijna altijd ook sprake van bijzondere bijstand voor kosten bewindvoering. Het gaat dan dus om inwoners die hulp bij hun financiën nodig hebben. Hierin zit het belang van de mogelijkheid om bijzondere bijstand te verstrekken voor vaste lasten tijdens kort verblijf in detentie. Inwoners die al financieel kwetsbaar zijn kunnen door stopzetting in een nog kwetsbaardere positie terugkeren in de maatschappij.

2021: in 9 gevallen is bijstand of bijzondere bijstand geblokkeerd in verband met detentie. In de meeste gevallen was de detentie korter dan 3 maanden. In de gevallen van blokkade bijzondere bijstand, ging het om bijzondere bijstand voor kosten bewindvoering.

2022: In 2 gevallen is bijstand of bijzondere bijstand geblokkeerd in verband met detentie. 1 geval betrof bijstand, andere geval naar bijstand ook bijzondere bijstand kosten bewindvoering. Beiden gingen om detentie van slechts enkele weken.

Aanpassingen paragraaf 3.11 bijzondere bijstand voor kosten woninginrichting

1. Om niet verstrekking in geval van stofferingskosten

Uit vaste jurisprudentie volgt dat bij stofferingskosten de bijzondere bijstand niet in de vorm van een lening mag worden gegeven. Dit is omdat stoffering vaak niet meegenomen kan worden als iemand verhuist. Deze lijn is nog niet in het Handboek opgenomen.

Ook in de verstrekking van bijzondere bijstand voor woninginrichting aan statushouders is deze toevoeging gedaan. Zij krijgen bijzondere bijstand voor een complete inrichting. Hiervan wordt 20% om niet gegeven en 80% in de vorm van een lening. Het deel wat om niet wordt gegeven, is voor stofferingskosten.

2. Duurzame keuze witgoed in beleid

Ook inwoners met een kleinere portemonnee moeten kunnen kiezen voor energiezuinige opties bij aanschaf van witgoed. Op dit moment hebben wij in het beleid staan dat in geval van woninginrichting, waar witgoed onder valt, we verwachten dat de inwoner voor de goedkoopst mogelijke optie kiest. Wij willen graag stimuleren dat inwoners ook bewustere keuzes maken die duurzamer zijn maar ook voor hen qua energieverbruik en dus de portemonnee beter zijn.

Aanpassing Paragraaf 3.12 overbruggingsuitkering in geval van gezinshereniging

De overbruggingsuitkering kan worden gegeven als iemand een financieel gat heeft, bijvoorbeeld in het geval van een statushouder die van weekgeld naar maandgeld gaat. In de praktijk ontstaat zo'n financieel gat ook in geval gezinshereniging. Dit is onwenselijk. In verband daarmee wordt het op grond van maatwerk op dit moment al toegepast. Omdat het een structureel probleem is, wordt voorgesteld dit in het Handboek vast te leggen.

Aanpassing paragraaf 3.16 reiskosten voor medische behandelingen

Wanneer er sprake is van reiskosten in verband met een specifieke medische indicatie dan worden deze reiskosten vergoed door de zorgverzekering. Denk hierbij aan ernstige medische gevallen waarbij iemand vaak naar het ziekenhuis of specialist moet. Soms moet de inwoner hier een eigen bijdrage voor betalen. Dit levert een ongelijke situatie op ten opzichte van inwoners die de reiskosten niet vergoed krijgen vanuit de zorgverzekering en hier bijzondere bijstand voor ontvangen voor het hele bedrag. In verband daarmee wordt voorgesteld de eigen bijdrage van deze reiskosten in verband met specifieke indicatie vanuit de bijzondere bijstand te vergoeden.

In de Wlz en de Zvw is door de wetgever een bewuste beslissing genomen over de noodzaak om zittend ziekenvervoer in bepaalde gevallen wel of niet te vergoeden. Vanuit de Participatiewet wordt normaliter aangesloten bij de keuzes van de wetgever in de Wlz en Zvw. Wanneer de keuze wordt gemaakt om wél bijzondere bijstand te verstrekken in verband met voornoemde reden is er sprake van buiten wettelijk begunstigend beleid. Er mag afgeweken worden als het begunstigend is voor de inwoner.

Aanpassing paragraaf 3.18 reiskosten woon-werkverkeer

Op dit moment krijgen inwoners die in de bijstand zitten de reiskosten vergoed voor naar school. Dit wordt gedaan vanuit de re-integratieverordening omdat het de uitstroom bevordert. Inwoners die geen bijstand ontvangen kunnen geen aanspraak maken op de re-integratieverordening. Daarnaast bestaan er via DUO reiskostenvergoedingsmogelijkheden. Maar er zijn gevallen waarin er geen reiskostenvergoeding mogelijk is. In die gevallen willen we ook de reiskosten van onze inwoner vergoeden. Het is belangrijk om inwoners te

stimuleren te studeren of zich om te scholen zodat zij zichzelf blijven ontwikkelen en goede kansen op de arbeidsmarkt hebben en houden. Voorstel is de regeling voor woon/werk te verruimen zodat ook opleidings-gerelateerde reiskosten via bijzondere bijstand kunnen worden vergoed. In verband daarmee is het op grond van maatwerk in 2022 in een aantal gevallen al toegekend. Omdat het vaker voor kan komen, wordt voorgesteld dit in het Handboek vast te leggen voor uniforme toepassing.

Ook zijn de reiskosten in verband met reclassering op dit moment niet opgenomen. Omdat het belangrijk is voor iemands re-integratie in de maatschappij dat deze afspraken worden nagekomen, wordt ook voorgesteld deze reiskosten op te nemen.

Aanpassing 3.19 kosten voor kinderopvang – eigen bijdragen en overblijfkosten

Op dit moment vergoeden wij de kosten van de eigen bijdrage slechts tot aan max. uurtarief wat belastingdienst heeft vastgesteld, zowel bij normale kinderopvang als bij opvang in verband met SMI of VVE indicatie.

Voorgesteld wordt om de daadwerkelijke kosten voor de inwoner te vergoeden ter overbrugging van de periode tot de herziening door de overheid van de financiering van de kinderopvang per 1 januari 2027. De herziening ziet er vooralsnog als volgt uit: De kinderopvangtoeslag wordt afgeschaft en vervangen door directe financiering van de kinderopvangorganisaties. De inkomensonafhankelijke vergoeding voor werkende ouders wordt verhoogd tot 96% van de maximum uurprijs.

Onder de huidige voorwaarden van onze gemeentelijke bijzondere bijstand voor deze kostensoort moet de inwoner alsnog enkele tientjes per maand zelf betalen. Zowel bij team inkomen als bij uitstroom wordt al langere tijd gesignaleerd dat dit voor sommige inwoners een drempel is om werk te zoeken of meer te gaan werken en in plaats daarvan te kiezen om kinderen niet naar de opvang te brengen. In geval van SMI of VVE indicatie is het voor de ontwikkeling van het kind en voor het gezin van belang dat het kind volgens de indicatie naar de opvang gaat.

Aanpassing paragraaf 3.20 computerregeling schoolgaande kinderen

Op dit moment kan er slechts één keer per vijf jaar aanspraak gemaakt worden op de computerregeling schoolgaande kinderen per gezin. Hoofregel is één laptop of computer per gezin. In gezinnen met meerdere kinderen kan dit wringen, aangezien huiswerkopdrachten in steeds grotere mate digitaal gemaakt moeten

worden. Een aantal scholen spelen hier al op in door een eigen regeling voor kinderen waarin kinderen een laptop in bruikleen kunnen gebruiken. Voorgesteld wordt om het beleid aan te passen aan de huidige ontwikkelingen in het onderwijs en behoeftes van schoolgaande kinderen om hun schoolwerk goed te kunnen doen. Hiermee wordt voorkomen dat er ongelijkheid ontstaat tussen kinderen waarbij de school wel faciliteert en waarbij de school niet faciliteert. Elk kind verdient een kansrijke start. Dit kan worden geborgd door de computerregeling als volgt aan te passen:

- Regelingen vanuit de scholen zijn voorliggend.
- Geen mogelijkheden vanuit school? Dan één laptop per kind vanaf de schoolgaande leeftijd per 5 jaar (gemiddelde levensduur laptops) in plaats van het huidige beleid van één laptop per gezin vanaf de schoolgaande leeftijd. Hierbij houden we de bedragen van Nibud aan.

Aanpassing paragraaf 3.25 budgetbeheer

Budgetbeheerders kunnen zelf hun tarieven vaststellen in tegenstelling tot bewindvoerders waarin de tarieven landelijk worden vastgesteld. Op dit moment houden we voor de hoogte van de bijzondere bijstand voor de kosten van budgetbeheer de tarieven van Plangroep aan. Dit is vastgesteld in een periode waarin we veel met budgetbeheer vanuit Plangroep werkten. Dit doen we al enige tijd niet meer. Het volgen van de tarieven van Plangroep is daarmee willekeurig geworden. Door het vasthouden aan deze tarieven wordt niet in alle gevallen de gehele kosten van budgetbeheer vergoed via de bijzondere bijstand. We merken dat het zelf moeten dragen van een deel van de kosten van budgetbeheer in sommige gevallen een drempel opwerpt om voor budgetbeheer te kiezen en in sommige gevallen kunnen mensen deze kosten helemaal niet dragen. Gevolg hiervan is dat inwoners niet de hulp nemen die ze wel nodig hebben. Dit kan uiteindelijk ernstige financiële gevolgen of schuldenproblematiek met zich meebrengen.

Het is de wens om, ondanks de verschillen in tarieven, bij een aanvraag bijzondere bijstand de tarieven die de betreffende budgetbeheerder voert, volledig te vergoeden. Budgetbeheer is een belangrijk middel om kwetsbare inwoners financieel gezond te houden. Soms worden inwoners zelfs verplicht onder budgetbeheer te gaan als onderdeel van hun plan van aanpak in een schuldentraject vanuit Schulddienstverlening. We willen voorkomen dat er onnodig voor bewindvoering wordt gekozen of goedkopere budgetbeheerder die mogelijk niet de ondersteuning biedt die noodzakelijk is vanwege de extra kosten voor de inwoner zelf.

Als borging dat de inwoner de juiste hulp krijgt, wordt bij toekenning van de bijzondere bijstand altijd advies ingewonnen bij een consulent Schulddienstverlening over nut en noodzaak van de inzet van budgetbeheer en het voorgenomen pakket.

Daarnaast wordt in geval van problematische schulden een plan van aanpak vanuit Schulddienstverlening gemaakt met daarin een tijdspad waarin naar een minder zwaar pakket wordt gewerkt en indien mogelijk het volledig afbouwen van budgetbeheer. Dit bevordert het traject naar financiële zelfredzaamheid van de klant en voorkomt onnodig aanhouden van een zwaarder en duurder budgetbeheerpakket.

Wij blijven daarnaast in gesprek met de budgetbeheerders over hun tarieven in verhouding tot hun dienstverlening.

Aanpassing kilometervergoeding voor reiskosten

Op dit moment staat in het beleid bij de bijzondere bijstand voor de verschillende soorten reiskosten een km vergoeding van 0,19 per km. Vanaf 1 januari 2023 heeft de overheid aangegeven dat zij de belastingvrije km vergoeding aanpassen naar 0,21/km. Wij willen graag dat inwoners de vergoeding krijgt die de overheid aanhoudt. Om het beleid bestendiger te maken tegen wijzigingen wordt voorgesteld voor om niet een nieuw bedrag van 0,21/km op te nemen maar om te verwijzen naar de door de overheid aangegeven vergoeding en deze op te nemen in de bijlage.

Ingangsdatum 1 juli

Voorgesteld wordt om de ingangsdatum op 1 juli vast te stellen, gelijk aan de datum van indexering van de bijstandsnormen voor een duidelijke overgang voor de inwoner.

Kanttekeningen en risico's (incl. argumenten)

N.v.t.

Alternatieven (incl. argumenten)

Aanpassing paragraaf 3.25 budgetbeheer

Alternatief 1: Jaarlijks maximaal te vergoeden bedragen vaststellen

In plaats van gehele kostendekking van de kosten van budgetbeheer kan er ook voor worden gekozen om zelf vaste maximum bedragen vast te stellen.

Dit heeft twee risico's: budgetbeheerders die tarieven onder die bedragen voeren kunnen hun tarieven aan gaan passen naar het maximaal te verkrijgen bedrag.

Aan de andere kant is de kans aanwezig dat budgetbeheerders die een hoger tarief hanteren hun diensten gaan inperken. Dat kan zorgen dat er meer inzet vanuit team schulddienstverlening nodig is omdat zij dan meer betrokken moeten zijn bij de inwoner.

Alternatief 2: Tarieven bewindvoering als plafond instellen

Er kan voor worden gekozen om een bovengrens in te stellen met als maximum hoogte de tarieven die gelden voor bewindvoering. Budgetbeheerders voeren nagenoeg in alle gevallen tarieven onder bewindvoeringstarieven.

Er kunnen echter wel (tijdelijke) situaties voorkomen waarbij er meer begeleiding geboden wordt of moet worden dan dat een bewindvoerder kan. Bewindvoerders hebben wettelijk namelijk maar 17 uur per jaar voor een klant. Om maatwerk te kunnen blijven leveren aan inwoners die hulp bij hun financiën nodig hebben is het nodig dat vanuit de expertise van schulddienstverlening een goede inschatting gemaakt kan worden wat een inwoner nodig heeft zonder beperkt te zijn door een beperkte vergoeding vanuit de bijzondere bijstand.

Aanpassing paragraaf 3.20 computerregeling schoolgaande kinderen

Alternatief 1

Er kan voor worden gekozen om een maximaal aantal laptops per gezin te stellen. Denk aan de regeling 1 laptop per kind per 5 jaar met maximaal 3 laptops per gezin. Afhankelijk van de grootte van het gezin kan een beperking op het aantal laptops per gezin wel of niet problematisch zijn. Dit kan het doel van de aanpassing van de regeling belemmeren, namelijk elk kind een kansrijke start.

Alternatieven van de cliëntenraad Participatiewet voor paragraaf 3.20

De cliëntenraad Participatiewet adviseert paragraaf 3.20 op een andere manier aan te passen: niet één laptop per kind per vijf jaar maar één laptop per kind per drie jaar. Zij geven hierbij aan: in de praktijk blijkt dat door het intensieve gebruik door de kinderen de computers sneller aan vervanging toe zijn. De overheid (ministerie) hanteert zelf een levensduur van 3 jaar voor gebruik laptops door ambtenaren.

Met dit alternatief gaan meer kosten gepaard aangezien kinderen/gezinnen 2 jaar eerder een nieuwe aanvraag voor een laptop kunnen doen als de oude laptop na 3 jaar niet meer naar behoren werkt.

Daarnaast adviseert de cliëntenraad om de inkomensgrens van de computerregeling schoolgaande kinderen te verhogen van 110% naar 130% van de bijstandsnorm. Zo worden meer kinderen die opgroeien in armoede ondersteund en wordt voor een bredere groep een kansrijke start gecreëerd.

Door een eventuele verhoging van de inkomensgrens zal de wijziging hogere kosten met zich meebrengen. Daarnaast is de wens er om de komende periode niet per minimaregeling naar de wenselijkheid van de gestelde inkomensgrenzen te kijken, maar dit integraal aan te vliegen zodat de inkomensgrenzen van alle

minimaregelingen goed op elkaar aan kunnen sluiten. Zo kan een logisch armoedebelief worden opgesteld waarbij ook oog is voor de zogenaamde inkomensval voor inwoners die iets meer gaan verdienen dan het sociaal minimum.

Financiële gevolgen	
Kosten	€ 25.000
Dekking binnen begroting: Ja	Programma: Vitaliteit Cluster: Bestaanszekerheid
Geen dekking binnen begroting	Dekkingsvoorstel: n.v.t.
Fiscale gevolgen	Niet van toepassing.

Toelichting:

De te verwachten financiële consequentie is € 25.000. Dit bedrag is met name opgebouwd uit extra kosten in verband met de wijzigingen omtrent bijzondere bijstandsverstrekking voor de kosten van budgetbeheer van ongeveer € 10.000,- en de computerregeling schoolgaande kinderen van ongeveer € 15.000,-. Deze extra kosten kunnen opgevangen worden binnen het taakveld inkomensregelingen.

Noot: het betreft een schatting. Het aantal aanvragen bijzondere bijstand kan per jaar wisselend zijn.

Communicatie
Het geactualiseerde Handboek zal via Drop bekendgemaakt worden. Daarnaast zal via onze gebruikelijke mediakanalen aandacht aan de wijzigingen worden besteed.

Bijlagen
1. Handboek bijzondere bijstand Hollands Kroon 2023 2. Advies CR handboek bijzondere bijstand 2023